

Úryvek č. 2

Radim Palouš: Tak prosím! Ostatní laskavě opusťte místnost. Nebudete se na mě zlobit, když si vzájemně jenom pohledem zkontrolujeme, zda jsme tady jenom ti, co sem patří?

Václav Havel: Nejsme akční skupina!

Radim Palouš: Nejsme akční skupina, jsme rozšířená krizová skupina krizového štábu. (Z místnosti odcházejí poslední nepovolané osoby.) Tak jedeme.

Václav Havel: Ještě než začne diskuse nebo dotazy, tak já si myslím, že před námi stojí zhruba tyto problémy:

Za první. Ve spolupráci s ústředními tajemníky obou českých stran Národní fronty musíme okamžitě, jako krizový štáb už v menší skupince, napsat několik alternativ pro situaci, která bude zítra u Adamce. To znamená složení federální vlády, osoba ministerského předsedy a osoba prezidenta. Všechny možné alternativy, jaké v tuto situaci jsou reálné, musíme zpracovat a podložit konkrétními jmény. Přátelé z Národní fronty, omlouvám se vám, že se to řeší na této půdě a ne na půdě Národní fronty, ale takové jsou dějiny.

Za druhé. Musíme, a to je důležité, protože to musíme [stihnout] do půl osmé, zaujmout stanovisko ke složení Pitrovy vlády, což asi vím, jaký zaujmeme. To je menší problém.

Za třetí. Musíme se domluvit na formulaci, jaké výsledky dnešního jednání s Adamcem oznámíme veřejnosti. I to je jaksí připraveno. Obě věci nejsou velký problém, pakliže vy to celý nezproblematizujete svými návrhy, na které jsme šíleně zvědaví, nebo svými dotazy nebo svými analýzami té situace. My – a tím myslím strašně uzoulinkou skupinku lidí – máme představu o tom, co má zítra ráno udělat pan Pitra, máme zhruba představu o tom, jaké alternativy můžeme dát zítra ráno panu Adamcovi. V osm hodin mu je máme dát a v deset s ním máme o nich jednat. Máme představu, co máme o obou těchto vládách říci na tiskovce a říci veřejnosti a říci světu, aby se na nás příliš nenasrali, že cosi vyjednáváme a málo jim o tom říkáme. Ale tyto naše představy – nebo víceméně moje nebo naše – musí projít ohněm vaší nějaké velice rychlé analýzy té nastalé situace. Čili teď byste asi měli dostat slovo vy.

Radim Palouš: Nejdříve prosím o slovo já.

Václav Havel: Ano. Radim to bude řídit.

Radim Palouš: Je jedna velice napjatá situace a tohleto bude asi dost dlouho trvat. Venku jsou lidé, kteří měli přijít sem od pěti hodin na plénum. Už čekají přes půl hodiny. Pravděpodobně se na ně vůbec nedostane. Prosil bych Jirku Křižana, aby šel ven a nějak jim vysvětlil – poněvadž už včera chtěli, aby bylo více času pro plénum –, že se dneska nesetkáme, že se setkáme zítra až v pět hodin zde. A pokud možná – aniž bys cokoliv

desintimoval – je uklidnil a poprosil o prominutí. Jestli máte někoho jiného... Ale je nutné to udělat, poněvadž by tam čekali až do půl osmé.

Václav Havel: Anebo jestli si někdo myslí, že je sem máme všechny vpustit, tak – (Projevy nesouhlasu.)

Radim Palouš: To nejde! To by nebylo pracovní. Tak prosím.

Václav Havel: Vašek Malý se tam už dlouho hlásí.

Zdeněk Jičínský: Jenom bych doporučil o té české vládě teď nejednat, protože to v této souvislosti není podstatný. Tříštili bychom diskusi.

Václav Havel: Byla vyhlášena, musíme na ni reagovat!

Zdeněk Jičínský: No počkej, ale v této souvislosti je základní otázka: Co tedy na té federální úrovni. To je prostě jaksi jiné kvality.

Václav Havel: Mluvme nejprve o federálním problému a potom o národním. Ale obojí musíme mít hotový za hodinu.

Radim Palouš: Hlásí se Václav Malý.

Václav Malý: Já jsem k tomu velice skeptický, přátelé. My jsme si tady získali určitéj respekt jakousi čistou hrou. A teď ti komunisti nejsou tak hloupí, chtějí nás do té hry vsunout, poštvat proti nám lidi. Říci: Koukněte se, vy máte ve vládě osm ministrů, a co vy jste dokázali! Buďte rezervovaní vůči tomu. Já jsem pro to určité lidi podpořit v té vládě, ale už jednat o předsedovi vlády? Vždyť prosím vás existujeme teprve tři neděle! Vždyť nemáme vůbec ještě rozlišenou nějakou strategii ekonomickou, politickou –

Václav Havel: Máme, máme!

Václav Malý: – a teď do toho prostě skočit. Mně by se to zdálo jako sebevražedný. A ta nenávisť těch lidí se obrátí proti nám. Buďte rezervovaní.

Radim Palouš: Václav Benda.

Václav Benda: Já podporuju Vaškovo stanovisko. Mně se to celé zdá nešťastné, poněvadž z pozice, která byla velmi silná, z pozice jaksi celonárodně podporované opozice, která je tlačí, aby pozvolna dekontaminovali nebo rozbourali totalitní systém, se teď dostaneme do velice složitýho kuchhandlu pro jednotlivé ministry, bez patřičnýho vlivu a bez patřičné moci něco vykonat a patrnější schopnosti něco vykonat a přitom tedy převezmeme odpovědnost.

[...] Já vím, že je tady důležitý faktor, že sami ti komunisti jsou zmateni [...] Přesto přese všechno jim jistou setrvačností těch jejich mocenských praktik zůstává velice silný potenciál. [...]

Ivan Gabal: Jenom otázku. Naznačili jste jenom varianty, kdy by to celé pro nás nebylo přijatelné? A pokud ano, jaká byla reakce?

Václav Havel: My jsme především a hlavně řekli, že se musíme poradit. Proto se teď radíme. Ale máme foťr. To je pravda. K tomu, co říkal Vašek, bych si dovolil odpovědět: Samozřejmě, tohle je to největší nebezpečí. To jim tam taky furt říkáme, nepřímó. Jenomže situace je taková, že veřejnost nás předbíhá. Veřejnost chce, abysme tam dali svý ministry, ministerský předsedy, abysme vstoupili do vlády, abysme už jenom nekritizovali, ale abysme už cosi dělali. Předbíhá nás to tak, jak to bylo v Polsku. Předbíhá to nás a předbíhá to je. Oni to zřejmě jakýmsi způsobem pochopili. Oni po několika dnech, co jim říkáme: »Rozhodujte se rychle!« pochopili, že se mají rozhodovat rychle, a oni jsou teď schopni jet rychlejc než my. A já bych ještě řekl – dovolíš Zdeňku, než se dostaneš ke slovu –, že je spousta věcí, který prostě nevíte, protože jsme vám je nestihli říct. To se týká třeba toho, co říkal Vašek Malý, který u toho nebyl, protože byl na jeden den v Curychu nebo kde. Prostě, veřejnost je ten, kdo nás do téhle hry tlačí. To všechny svodky říkají. Můžeme-li jim věřit, těm svodkám našim. Předběhlo nás to a furt nás to předbíhá.

My jsme se včera dopoledne na schůzi akční skupiny, kdes Vašku byl, domluvili na strategii, že nějakou naši lepší vládu si necháme na pozdějc, nevystřílíme všechny trumfy na začátku, ale že v těchhle prozatímních vládách vedených různými Adamci a Pitry a podobně budeme mít jakási kukaččí vajíčka, jakési předsunuté hlídky v těch resortech, kde se nemůžou moc zkompromitovat. Spíše v těch politických místopředsedech a podobně, který budou držet kontinuitu moci a připravovat půdu pro tu eventuální vládu... Je tu pan Kotrč? Jestli tu někde je, tak ať sem přijde, protože on je v tý komisi, která tohle analyzuje a zabývá se tím. A my jsme prostě v duchu té včerejší dohody jednali. Totiž, že jakýsi trojský koně nebo jakýsi předsunutý hlídky [budeme mít] v těch resortech, který nenazýváme delegáty fóra, protože fórum není žádná strana, která může někoho někam posílat a delegovat... Pouze v podobě osob, jimž dáváme svou podporu. Po všech zkušenostech s Pitrovou vládou jsme prostě měli pocit, že tato strategie – včera dopoledne domluvená za tvé přítomnosti – platí a v jejím duchu jsme se připravili na to dnešní jednání s Adamcem. Dnes ale říkáš, že se řítíme kamsi, kam nepatříme. Ale to jsme vůbec neměli čas –

(Do místnosti se vrátil Jiří Křižan.)

Jiří Křižan: Já jsem tam oznámil tedy, že plénum bude až zítra. Omluvil jsem se. Bylo to přijato s pochopením. Nicméně mě poprosili, abych se zeptal, zda jim nemůžeme dát jenom obecnou informaci o tom, co bylo u Adamce. Já mám v úmyslu, jestli to schválíte, jim říct, že je prosíme, aby vydrželi do půl osmé, kdy je tiskovka.

Václav Havel: Můžeš jim říct to, co bude na tý tiskovce, možná už.

Jiří Křižan: Petr by to mohl říct.

Pavel Rychetský: Můžeš jim říct, že došlo k rozporu a že není vyřešeno –

Václav Havel: – a že prostě jednání byla vzrušená, intenzivní a budou zítra dopoledne pokračovat.

Radim Palouš: Toto, toto, toto.

Jiří Křižan: A ten »rozpor« tam říct? To ne?

Vladimír Hanzel: Byla přerušena a nejsou dokončena, jednání.

Václav Havel: Jednání nejsou dokončena.

Jiří Křižan: A říct, že vznikly nečekané okolnosti?

Petr Pithart: Ne. My jsme slíbili, že to bude identické s tím Pavlovým komuniké.

Jan Štern ml.: Ale tam nejsou novináři, tam jsou naši lidi.

Jiří Křižan: Ale tam je spousta všelijakejch –

Jan Štern ml.: Dobře, tak řekněte, že došlo k rozporu, který bude řešen zítra, no. (Projevy nesouhlasu doprovázené rozličnými návrhy.)

Jiří Křižan: Ano. Já už vím, co řeknu. A ještě se tam ptají různý lidi, že měly být kromě pléna různé podkomise, například ty jsi měl mít nějakou. Že dneska nebude nic? Takže zítra v pět hodin plénum? Ano.

Radim Palouš: A zítra v deset hodin dopoledne akční skupina. Normálně. Což říkám teď, v této chvíli zároveň pro ty, kdo jsou členy akční skupiny, abych to nemusel opakovat.

Václav Havel: Přátelé, Janko Čarnogurský je na telefonu. Co mu mám říct? Ať okamžitě přijede kompetentní Slovák do Prahy, Budaj nebo podobně.

Pavel Rychetský: Ale musí bejt z VPN! Kusý. (Hlasy na podporu Miroslava Kusého.)

Václav Havel: Slovák, který je přímo z centra VPN, nejlíp Budaj, že musí okamžitě přijet a bejt připravenej a přinést s sebou v kapse eventuálně – možná to vůbec nebude potřeba – seznam lidí, který jsou ochotný působit ve federální vládě. (Několik přítomných hovoří najednou.) A radši dva ať přijedou a ať přijedou ihned, [ať] sednou do auta a fofrem sem.

Alexandr Vondra: Hele, ale ten Kusý, je fakt nezbytněj?

Petr Pithart: Oni řekli, že ho musíme přivést, když ho budem navrhovat –

Václav Havel: No právě.

Petr Pithart: – s sebou.

Václav Havel: Ale možná nic navrhovat nebudem. To se teprve dohodne, ale musejí přijet tak jako tak, jo? Zařid' to pořádně, Sašo, s Jankem.

Radim Palouš: Tak. Teď jsem nepostřehl tady v tom spěchu... Myslím, že–

Václav Benda: Já jenom k Vaškovi. Přeci jenom jste dneska zase o krok dál, než co [se] včera s hrůzou přijímalo na té akční komisi.

Václav Havel: Předběhly nás dějiny a veřejnost, a dokonce státní moc. Jsme dál, jsme jinde.

Radim Palouš: Zdeněk Jičínský, Rychetský a Vavroušek.

Zdeněk Jičínský: Velmi stručně. Myslím si, že v době, kdy je odvolán vpád vojsk, není možné, aby prezidentem se stal Adamec, který dvacet let přeci jen představoval tento systém. Jestli patřil k těm, kteří se na tom podíleli, nevím, ale rozhodně je spjat s tím. To je prostě, podle mého soudu, pro oba národy nepřijatelný. Já si myslím, že by bylo třeba pustit do veřejnosti návrh na volbu Dubčeka prezidentem, a nemyslím si, že by parlament – bude-li veřejné vysílání pléna –, že by tedy tu kandidaturu si dovolil odmítnout. To si myslím, že nikoli.

Ted', podívejte se, samozřejmě, všechno nás předbíhá, protože je to tak překotný, že to předbíhá všechno. Ale já v týhle souvislosti přeci jenom souhlasím s tím, co říkal Vašek Malý. Že prostě my nejsme v situaci, abychom mohli převzít odpovědnost za konkrétní hospodářskou politiku! Podívejte se, jestliže přijdou noví lidé – nebo úplně v podstatě vláda složená z nových lidí – do aparátů, který je nepřijmou... Ti lidi ty aparáty neznají. Takže ta nezbytná kontinuita, která přeci jenom zabezpečuje [...] A v té krátké době potom ty negativní důsledky padnou na nás.

Radim Palouš: Budem to vést tak, že bude vždycky odpověď. Nebudem to –

Václav Havel: Já odpovím Zdeňkovi a po mně bude mluvit Honza Škoda, který se sám hlásí. Ale nezávisle na tom jsem já chtěl jeho a doktora Sachra požádat, aby řekli své [názory].

K tomu, co říkáš, Zdeňku: Je možný, že parlament zvolí před zraky veřejnosti Dubčeka [prezidentem], to je celkem v tomto okamžiku detail. Vlastně je to jedna z alternativ, na které musíme být připraveni. Ale pokud jde o tu ekonomiku, tak podařilo se nám ráno, a já nevím, jestli jsi u toho byl nebo nebyl, podařilo se nám s Komárkem, Valešem, Dlouhým a jinými dosáhnout té dohody, že celý potenciál ekonomů a prognostiků, který tu existuje, se kompletně dává k dispozici Občanskému fóru. V tom smyslu bylo dokonce konkretizovaný, že nepůjdou do vlád pod současnými předsedy těchto vlád. V tom smyslu, že vysunou pouze své předsunuté hlídky, který jim budou připravovat půdu. A v tom smyslu, že teprve pod novým ministerským předsedou, poadamcovským, by byl Komárek místopředsedou vlády, který by měl celou ekonomiku na starosti jako ta osoba, která je taková pro veřejnost, umí hezky mluvit a je populární, ale ve skutečnosti by to dělali praktikové.

Ministerstva hospodářský by se sloučily v jedno a oni věděj už, kam by dali který lidi, a věděj, jak je to s bankami a financemi. Protože tady je velkej problém, že už ted' se nám, Občanskému fóru, nabízejí jakési miliardy a je nebezpečí, že spadnou do jámy státního

rozpočtu, když nebudeme mít nějak zorganizovanou tu naši ekonomickou reprezentaci. A tenhle tým je připravený v nepřetržitým kontaktu s námi v tom jet a neustále to kooordinovat. S tím, že přijdou přímo do těch ministerstev a hospodářské rady ve chvíli, kdy my řeknem, že tam mají přijít. Ale že v duchu naší včerejší dohody předsunou svy předsunutý hlídky, jako Dlouhýho na místopředsedu federální vlády, a ty předsunutý hlídky se budou rozhlížet, připravovat jim terén. Taková byla dohoda s celou – mám-li užítí toho strašného vojenského termínu – s celou ekonomickou frontou v podstatě, protože oni se spojili s nezávislými ekonomy a tak dále. To jenom pro tvou informaci. Oni by zdaleka nešli do toho nepřipravení. A my jsme si mysleli nebo aspoň já jsem si myslel, že taková situace, kdy tito ekonomové vstoupěj do hry... Protože ekonomika se zítra řešit nebude a oni to všechno programově připravujou: Jak to dělat a jak uklidnit dělníky v Poldovce – a v těch deseti dalších velkejch fabrikách – který se boje, že bude nezaměstnanost. Oni věděj přesně, co jim říct, že nebude nezaměstnanost a tak dále. Oni jsou na to programově kompletně připravený a domluvili jsme, že vstoupěj do hry v pravou chvíli, kdy jim řeknem. A že zatím tam bude ta předsunutá hlídka. A zatím ty hospodářský ministerstva pokud možno nebudou oni dostávat, i když nám dali k dispozici šest lidí, který můžeme rozstrkat i do těch hospodářských ministerstev.

Já osobně jsem si včera myslel, že tohle celý, kdy ti ekonomové nastoupí a začnou tu ekonomiku reformovat, bude za dva měsíce, a ono to ale může být právě už zítra! V tom nás ty dějiny předbíhají, že? To je na tom to šílený. A najednou se to zdá bejt reálný. A ono běží o dost, protože od 1. ledna má existovat ten novej [hospodářskej] mechanismus, o kterým oni říkají, že to vše zachrání, ale kterej to může všechno zničit. A ten teprve může tu inflaci udělat.

To je krok po lávce – jak mi říkal Valeš –, která vypadá pěkně, ale která vprostřed končí. A může se hupsnout do řeky! Do 1. ledna určitě to musej vzít do ruky pořádní ekonomové. Všechna ta ministerstva. A my jsme si mysleli, že je čas dva měsíce, udělali jsme komisi, která to bude sestavovat, myslet na to, a ono to opravdu může bejt aktuální zítra a může se to prošvihnout.

Tak se mi ta situace v tuto chvíli jeví, ale možná se mýlím. Možná těm jejich vysokým hrám nerozumím. Já bych prosil, abysme nechali slovo ústředním tajemníkům dvou stran Národní fronty, které sice nejsou tak veliké jako občanstvo, které podporuje Občanské fórum, ale které mají proti nám tu velikou výhodu, že jsou regulérními členy Národní fronty a že tu kontinuitu mohou zprostředkovávat, tu kontinuitu moci, aby nenastala ústavní krize a podobně. Honza Škoda se hlásil a pak bych přímo předem se pokusil požádat pana Sachra.

Jan Škoda: Já bych chtěl naléhavě vás požádat, abyste zvážili, komu dáte podporu, kdo bude zvolen do čela státu. Já osobně – ale mluvím za více lidí – mám obrovský pochybnosti o vhodnosti toho Alexandra Dubčeka. Zvažte to z hlediska historie. Ten člověk se stal sice symbolem, ale nezapříčinil... On byl doveden do toho, že se stal symbolem. A když potom měl nést následky toho, co vlastně sám způsobil – protože jeho povinností bylo předvídat to, co se stane –, tak nebyl schopen dělat nic jinýho než brečet. Já si myslím, že pro budoucnost, pro naše děti, že je dost důležitý, koho si do toho čela postavíme.

To je jedna věc a to vás tedy naléhavě prosím. Považuju to za velice vážné.

Druhá věc je, o čem jste teďka hovořili. Já – to, co teda teďka říkal Vašek naposledy – já si myslím, že byste si stále ještě měli zachovat určitý stupeň nezávislosti. Dosáhli jste obrovského úspěchu tím, že jste tlačili ten režim někam, velice rychle jste ho dotlačili. Já jsem dneska, teďka, před půl hodinou, před hodinou seděl na Český národní radě, na předsednictvu, který se rozpustilo –

nakonec tedy podá demisi, změní se, Kempný odstoupil. Ten tlak je velikej. Ale myslím si, že to nebezpečí, že byste zaujali teďka jaksi místa v těch vládách, je velké. Že jednak by to mohlo působit i do vašich řad, ale hlavně že ztratíte tu nezávislost a možnost to ovlivňovat. To jenom má určitá taková rada. A jinak, pokud se týká termínu, já si myslím, že na změnu té vlády a všeho toho, by bylo snad vhodné zvolit termín příští týden. Jedenáct[ého], dvanáct[ého] zasedá Federální shromáždění. Při té příležitosti by bylo možné všechny tyto věci vyřešit, protože jakmile to začnete řešit dřív, uvede se ve zmatek i to Federální shromáždění, se domnívám. A že by možná se podařilo všechny ty věci vyřešit příští týden.

Radim Palouš: Sacher.

Richard Sacher: Pokud se jedná o náš názor na věc prezidenta republiky, tak to jsme konzultovali a došli jsme k závěru, že Dubček by pro členy lidové strany i pro mnohé věřící občany nebyl zrovna tou nejšťastnější figurou. Myslíme si, že to není člověk do nepohody. Nehledě k tomu, že nám vadí, že tak či onak je spjat s ideologií, která, ať chceme nebo nechceme, havarovala. My se domníváme, že v čele státu by měla stát osoba, kolem které budou lidé – mladší, starší, ženy, studenti – chodit s úctou a myslíme si, že by to měla být osoba typu pana profesora doktora Švajcra. Měla by to být osoba, která ztělesňuje humanistické ideály, vůči které nikdo v podstatě nemůže [nic] mít. Jestliže někdo hlásá lidství a vlastně se na jeho realizaci nějakým způsobem podílí, tak to je člověk, který při všech těchto velikých přemetech požívá vážnosti. My bysme se teda jaksi skutečně zasazovali o to, aby byl vybrán člověk z tohoto prostředí nebo prostě všeobecně uznávaný literát, básník. Prostě někdo, kdo je nad problémy této společnosti povznesen.

Vynechána zbývající část první poloviny diskuse rozšířeného krizového štábu, které se od 18.15 účastnili nově jmenovaní ministři české vlády, doporučení nebo podporování Občanským fórem – Dagmar Burešová, Bedřich Moldan, Pavel Klener a Vlasta Štěpová. Diskutovalo se o rekonstrukci federální vlády a o stanovisku OF k nově jmenované české vládě. V 19.30 byla ukončena rozprava o české vládě. Přítomní ministři české vlády se společně s Jiřím Dienstbierem, Pavlem Rychetským a Monikou Pajerovou účastnili od půl osmé tiskové konference v Laterně magice.